

# GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminica, Folia, candu concedu ajutoriele. — Pretulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4, 3 fl. v. a. Tiera esterne 16 fl. v. a. pe unu anu seu 40 doidecari, or 3 galbini mon. sucatoria. Se prenumera la postela c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari seu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de facare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 50.

Brasiovu, 8 Iuliu 26 Iun, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

## Foile publice romanesci.

II. In urmarea pacii dela Villafranca si dela Zürich, in urmarea deschiderii dupa aceea a senatului imperialu imultitu abié incepura a se mai delatura in catuva mesurile discretiunarie, a se largi cevasi catusiele absolutismului bisericessu si politiou, pre candu o sama de romani carii pana atunci nu outesá se tiena pre mesele loru carte seu gazeta romanésca, se si re'ntórse la lectur'a sa natiunala; eara dupa publicarea prean. Diplome din 20 Oct. candu priviai la oatalogulu abonatoru ti se pareá, ca vreo doua sute romani s'aru fi re'ntorsu dintr'o calatoria instrainatóre de mai multi ani earasi in patri'a si la vetrele loru. Bine se insemnamu inse, ca nici pana la finea anului 1860 nici dupa aceea nu s'a modificatu unu singuru articulu din legea preseii, nu s'a revocatu in publicu o singura mesura discretiunaria politienésca luata de mai nainte asupra preseii, nici pajor'a pana in dilele baronului Fr. Kemény si gr. Em. Mikó n'a cadiutu din fruntea Gazetei, si totusi numerulu abonatoru si alu cititoriloru mergea crescundu cu sutele. Pentruce acésta? Pentruca acum mai nimeni nu se mai temeá a citi romanesc, cum si pentruca avea ce se si citésca.

Anulu 1861 a fostu precum in multe alte privintie unu anu carele facu epoca, asié in privintia publicitatii anu de cercare. In semestrulu I alu acelu anu Gazet'a avu preste 1200, eara in alu doilea cam la un'a miie abonati. Credu ca in acelasu anu totu asié'i merse si „Telegrafulu“ (pana la 1000?); eara intr'aceá se ivi si „Concordia“ la Pest'a pralanga cunoscut'a ei programa. Se punemu ca acesta diariu nou avu in acelasu anu cá de inceputura macar numai 600 abonati noi, fara care numeru nici ea potea se subsiste, apoi eata ca in an. 1861 trei diarie politice numerá pana la 2800 abonati.

Ce e dreptu, ca totu cam in susu aiepat'a proportiune incepuse a se interesa si publiculu intielegatoru alu celorlalta natiuni conlocuito're de diariele loru; atat'a numai, ca dela unguri si sasi-germani se si asteptá asié ceva, pentruca generatiunile cele convietinuito're acum crescusera si se cultivasera intre nesce impregiurari si conditiuni cu totulu diferitóre de ale nóstre, candu din contra la noi totulu era o proba, o cercare pe nemerite, ca déca cumva se mai afla oativa romani carii se scia citi si se pricepa aceea ce se publica in foi politice. Incercarea arata rezultatulu susu enumeratu.

In cifre totulu e relativu. Pre lunga 300 din an. 1838 numerulu de 800 din an. 1847/8 este mare, eara pre lunga 360 din an. 1858/9 este si mai mare numerulu de 1200 din 1861 si asié mai departe. Ei, Domniloru, noi inse spre a ne informa pre deplinu atatu de trebuintiele, catu si despre poterea si despre vointia nóstra natiunala, vomu fi constrinsi a trage mai la vale inca si alte linii paralele. Intr'aceá se vedemu cum ne mai merse cu publicitatea nóstra dela 1861 incóce.

A mersu de a 'ndereptulu cá racii, si inca intr'unu modu, carele merita o cercetare mai de aprópe. Este cunoscutu de oomunu, ca in alte tiera si la alte popóra indata cu inceperea vietii publice si parlamentare se destépta in ómeni si trebuintia de a tiené mai multe foi publice spre a se informa din ele despre tóte intemparile dilei. La noi dela 1862/3 incóce afara de cate o conferintia natiunala s'au tienutu diata in tiera cate cincii luni, eara sucu in capital'a imperiului parlamentulu mai de nu este permanentu din anu in anu. Mii de cestiuni interesante, grele, chiaru si fatale, nu seci, nu abstrase, ci concrete, vedute si pipaite, atingatóre tocma si de presentulu si de viitorulu nostru au resaritu si stau dinaintea nóstra, nu deslegate, nu lamurite, ci catu se póte mai incurate, care adeca au trebuintia de o discussiune indelunga, multilateralá, publica. Cu tóte acestea de 2 1/2 ani

incóce atatu cu cititulu foiloru publice romanesci, catu si cu scrierea la ele se ocupa mai pucini in mani decatu s'a intemplatu acésta pana la 1862. Gazet'a din 1000 abonati remase abia cu 350, adica cam cu atati pre cati era pe la 1859 si pe la 1839 seu adica nainte tocma cu 24 de ani. Despre „Concordia“ se scia, ca cu tóte laudele c'i recunóscea publiculu, de candu s'a deschisu diet'a Transilvaniei proprietariulu ei a pagubitu la ea preste trei mii fiorini v. a. Despre starea materiala a „Telegrafulu romanu“ nu me afli in pusestiune de a dice nimicu positivu, fia'mi inse ertatu a incheié si din formatulu celu micu si din calitatea charthiei pre care se tiparesce acelasu inca si acum, ca starea lui finantiala inca nu póte se fia vreo stralucita.

Eata asié stamu noi cu diariele nóstre politice. Cum va fi standu lucrulu cu cele literarie si pedagogice, eu unulu nu ve voiu spune, Dv. inse déca sunteti seu nu sunteti prenumerati la ele, in ambele oasuri poteti gáci. Cu alte cuvinte: De si asié numit'a intielegintia romanésca de 17 ani incóce s'a indoitu si póte intreit, totusi publicitatea nóstra luata la unu locu nici decum nu a naintatu mai departe, decatu era ea pe la 1847, seu ca ea relative sta si mai reu decatu atunci.

Multi romani cu carii am conversatu eu in acésta materia imi adusera de pricina cá unu ce stereotipu, totu numai saraci'a poporulu. Óre inse cine este acelu nebunu, carele se pretinda dela poporu a prenumera si a citi Gazete si foi literarie, candu „poporulu“ nici le scia citi de locu, nici pricepe multu din ele? Nu astépta si nu póte astepta la noi nimeni, cá glótele, bogate ori sarace se ia parte prin diarie la afaceri politice, sociale, economico-natiunale, pana candu ele nu sunt pregatite spre aceea. Glótele au dreptulu se astepte si se pretinda dela carturarii loru, cá se citésca ei si se le invetie pre ele. Glótele inse cá comune politice si bisericesci au si venituri comunale. Cine dintre noi nu scia, cum se cheltuesou pana acum asemenea venituri! Dintre comunele curatu romanesci sunt preste un'a miie, care nu simtu nimicu déca voru sacrifica si pentru literatur'a si publicitatea natiunala 20 a 30 fl. pe anu. Amu potea inse numera celu mai pucinu doua mii romani de clase si conditiuni diverse, carii toti au invatiatu carte mai multa seu mai puoia, in totu casulu inse mai multu decatu numai norm'a, carii au stari si venituri frumosiéle, catu li se adauge in totu anulu la avere, fara cá se mai citésca in tóta viéti'a loru altu ceva decatu dóra pe unu acatistu, ori pe unu calindariu, seu nici atata. Amu vedutu earasi pre alti romani, carii citescu barbatesc, inse nici o litera in limb'a loru. Cunoscú pana in ór'a de facia ómeni cu venituri si cu plati bune, caroru le este tocma si rusine a pune man'a pe vreo fóia seu carte romanésca. Pe alti earasi ii face nu numai lenea si avariti'a (sgaroeni'a), ci si ur'a relegiósá seu ur'a personala catra redactorulu seu colaboratorulu cutare cá se despretiúesca publicitatea natiunala si se tiena mai multe diarie unguresci si nemtiesci. Se nu mai ascunda nimeni pisica 'n sacu, pentruca totu i se vedu unghiele. Multi gr. resariteni despretiúescu seu urgisescu Gazet'a numai pentruca din intemplare redactorulu ei este gr. catolicu (cu tóte, ca chiaru si unii gr. catolici ei imputá mai eri, ca e pre orientalu, ca e Siagunistu), precum si multi gr. catolici nu voiescu nici se audia de „Telegrafulu romanu“ singuru pentruca acelasu sta sub conducere si redactiune de gr. resariteni. „Concordia“ este multu mai tinera si ea totu nu a potutu scapa de asemenea urgii relegiósé, in catu pana astadi o vedi din timpu in timpu protestandu asupra invinuiriloru de natura relegiósá si confesiunala.

In acestu punctu suntemu inca cu totulu minoreni. Intrebati pre unguri si pre sasi, de care confesiune sunt redactorii loru, ca mai nici unulu din ei nu ve va sci spune, eara alti ití voru despretiui intrebarea ta, eara unii te voru intreba pre tine, ca nu cumva romanii inca totu mai tienu de o crima si de rusine, déca cineva e nascutu si crescutu

in confesiunea cutare, pe care apoi o si marturisesce séu pentrucá asié apucá, séu si din convictiune deplina. (Va urmă.)

## Voce din comitate despre tribunale si altele cá acestea. II.

Este unu semnu alu timpului, déca „Herm. Ztg.“ afla cu cale de a publica tocma acum in an. 1865 ceea ce nu prea era secretu la nimeni, despre tribunale, si déca le impartasiesce in form'a ce se vede anume si in Nr. 148 din 24 Iunie. Fara ca se voimu a lua si noi parte cum amu dice acum indata la lupt'a ce decurge de mai multu timpu intre susu numitulu diariu si intre cele doua unguresci dela Clusiu, simtimu trebuinti'a de a reproduce deocamdata numai obiectivul inca si acelu articulu in partile 'i mai insemnatóre. Coprinsulu aceluasi prescurtatú este.:

Brosiur'a cea noua titulata „Transilvani'a si regimulu austriacu in cei din urma patru ani“ o a scrisu de siguru unu aristocratu. Numai acei domni sciu se desvólte atata indetulare si lauda de sinesi. Auctorulu dioe in acea brosiura, cumca amplotatii straini din asié numitulu timpu alu lui Bach au fostu ne amici ai tierii. Cunoscutu este oa aristocratii tienu, cumca ei insii sunt tiér'a. Asié este, pana in 1848 era ei tiér'a. Ei tienu pe amplotati de ostili, indata ce aceia nu facu pe placulu aristocratiei precum dice amiculu Pista (István = Stefanu). Este prea adevératu ca deregatoriile publice au statutu pana la 1848 numai pentrucá se implinésca vointiele boierimii. Te pociu incredintia Dle Redactoru, ca acum inca se afla auctoritati (deregatorii), care facu mai totu pre voi'a boieriloru. Scia-se cumca unu unguuru functiunariu de frunte a dechiaratu, ca de es. pe boierii indatorati se'i crutie si se nu'i amerintie cu arestu pentru neplatirea politieloru, pentrucá se se impace cu legile austriace. Cativa boieri magiari din cei carii se afla in functiuni publice se silesco a se imbuna in ochii celorlalti boieri aparandu'i si facéndule pre placu. Boierii magiari adica tienu de reu si despretiuescu pre cei de unu rangu cu ei, déca aceia intra in servitiulu tierii. Pe feciorulu de popa, de dascalu, strajamesteru séu cismariu ilu mai sciu erta, cara pe tekintetes si méltoságos nu'i suferé. Amplotatii unguuri neboieri facundu pre voia la nagyságos gróf séu báró isi audu si ei dela acestia titule de méltoságos ur, barátom uram, tanácsos ur, séu si Herr von . . . pe nemtiesce, scii dta, cá si cum ai titula pe unu amplotiatu némtiu.

Spanu dreptu, oa intre aceste impregiurari e greu a fi amplotiatu, pentruoa tóta viéti'a poporului ungurescu este inciumata de acésta subordinatiune la voi'a boieriloru. Acestu reu a strabatutu in sange, in crescere, in tóte ideile lui: lumea este numai a boieriloru, eara burgarimea are se stea de parte indereptulu boierimii. Eata cum la natiunea cea mai trufasia se amestecara elemente de o sclavia resariténa. Din acestu spiritu aristocraticu desmarginitu alu unguuriloru se eplica, pentruce in an. 1862 isi detera dimisiunea pana si dii minorum gentium pana la cancelisti in diosu, pentruca ei se tienea cumca nu póte fi alta viéti'a, decatu numai la cod'a boieriloru. La multi le pare acum reu ca au esitu atunci din deregatoria si din pane. Cei mai multi au si reintratu, séu ca ambla incóce 'ncolo in calitate de advocati dintre drumuri, séu póte fi ca 'siau castigatu si diplome de advocati. Se duce minune cati juristi nejuristi mai sunt la noi afara din functiune, eara boierii protipendindati au numai se voiésca ei, pentrucá se se aplice in orice functiune cá juristi incaltati imbracati.

Acum se trecemu si la amplotatii de alte natiunalitati.

In comitate se afla multi romani si oativa nemti in deregatorii publice. Acestia pe unde sunt in minoritate nu potu nota pe apa 'n susu, ci oauta si ei mana buna cu boierimea cea bursucata. Eara pe unde romani sunt in maioritate, boierii trebuie se plece nasulu (??). Cititi numai brosiur'a susu citata; din aceea veti vedé, ca amplotatii romani in ochii auctorului sunt democrati si birocrati impelitati. Credeti'mi mie, ca eu nu pociu incuviintia portarea amplotatiloru romani, candu ei ajuta pre connatiunalii loru la impartiel'a paduriloru si a pasiuniloru in contra boierimii\*). Ci nu cumva se uitamu, ca magiarii de atati seculi au intrudusu datin'a de care se tienu cu mani cu pitióre, cá celoru de unu sange cu ei se le ajute orbesce. Unu esemplu cá acesta atrage. Spiritulu de partita nationala siede fórte de multu in scaunele functiuniloru publice. Nu romani sunt aceia, carii au bagatu acolo acelu spiritu. Fiacare se mature mai antaiu gunoiulu de la

usi'a sa; atunci apoi va poté pretinde si elu dela altii ca se se inderepte.

Romani carii póta procese au si pre la noi incredere mare in guberniu cá tribunalu de casatiune. Celu pucinu mai multi romani perdiendu procesulu in instanti'a antai'a si a dou'a era simplii destulu, pentrucá se amerintie cu guberniulu si cu unele persóne dela guberniu. etc. etc

De aici incolo corespundinti'a afla, ca in „Sachsenland“ tóte mergu mai bine\*) de catu in acelea parti ale tierii, pre unde domnesce o contraversia necurmata intre boierimea cea faimósa pentru crudimea sa (Grausamkeit) si intre fostii sei supusi remasi badarani; ca magistratele omasieloru unguresci inca nu sunt bune de nimicu, pentruca acelea pre lunga ce sunt lipsite de sciinti'a trebii, apoi si sunt sfasiiete de meruntele partite patriciene ticalóse; in urma suspina si acelu publicistu pentru nou'a impartiel'a si organizatiune a tierii.

Credú ca multi din cititorii nostrii voru fi mai tienendu a minte inca si acelu articulu din „Herm. Ztg.“ Nr. 82 din 6 Apr., carele se póte privi cá unu semnalu ce s'a datu inoa de atunci pentru nesce prefaceri petrundietóre ce se pregatia in tacere. In acelasu se dicea, ca viéti'a, conversatiunea, comunicatiunea intréga din Transilvani'a devenira fórte impati-mite, nesigure, otierite, ca bun'a caviintia si soliditatea au disparutu (asié este); ca ómenii din poporu nu se mai incedu unii altora, ca se intimpina unii pre altii cu arogantia si cu „mojicia democratica“, cum si cu gogomania grosolana si cu poft'a de a strica unii altora; mai incolo ca ómenii dupa atata esperiintia amara au inceputu a se tracta unii pre altii din capulu locului de aroganti, insielatori, de ómeni ametiti si fantasti. Asemenea cuvente se respica despre oricine cu o usiorintia nerusinata. Poporulu decandu a saracitu, a devenitu multu mai reu si mai grosolanu si nu mai voiesce se scia de nici o auctoritate. Eara auctoritatea boierimii este nimicita; nebuniile din 1848 cu adausulu celoru din 1861 ii mormentara si cea din urma védi'a, cu atatu mai virtosu, ca boierii nu numai au saracitu, ci au recadiutu si in cultura. Ur'a nationala merge crescundu si latienduse preste totu. „Sasu puturosú“, „Valachu puturosú“, „Unguru puturosú“ sunt titulaturele de tóte dilele, pe care le dau unii altora. Dintre amplotati inca a disparatu tonulu colegialu si stim'a imprumuta. Patriotismulu localu si nationalismulu localu este tient'a catra care nesuescu si unii si altii. Nepotismulu si cumnati'a prindu radecini preste totu. Simtiulu demnitatii, alu onórii, cum si orice simtiementu oavalescu au remasu de bajocura etc. etc. etc.

Urite complimente pentru tiéra si locuitorii ei; inse cei carii sciu si potu se se inerce ale re'nfrange. — —

**Turd'a 3 Iuliu 1865.** Domnule Redactoru! Noi pre aici nu credemu periclulu autonomiei Ardélului atatu de aproape, incatu se fimu nevoliti a trage clopotulu intr'una urechia, de una parte, pentru ca ministeriulu celu nou inoa nu a esitu in publicu cu nece unu feliu de programu, de alt'a, pentruca in ajunulu unoru prefaceri atatu de importante nu e bine, cá cineva se'si pierdia sangele celu rece, si se se lasé a se rapí cu usioritate de imaginatiuni, productulu fantasieloru inflacarate, cum o facu vecinii. — Apoi chiaru si candu se ar' adevéri retragerea br. Reichenstein, cum scriu diurn. magiare, nu suntemu aplecati a crede, ca cancelari'a Ardélului se aru contopí cu a Ungariei, ca-ce acestu evenimentu nu ar' insemná nece mai multu nece mai pucinu de catu fusiónarea tierii nóstre in Ungari'a in contr'a atatoru rescripte, diplome si fapte complenite, fora a se intrebá competentii ca voliescu eli au ba acést'a fusiónare. Ministeriulu Schmerling in ochii nostri are meritele sale in cestiunea apararei natiuniloru de sub corón'a Ungariei facia cu volinti'a magiara de ale suprematisá; inse candu dicemu acést'a suntemu totudéuna data departe de a escusá pre aceli deputati romani, cari atatu in diet'a trecuta, catu mai alesu ia senatulu imperialu spre a atrage complacerea acestui ministeriu se aratara prea prompti si prea usiori intru sacrificarea unoru derepture seculari de autonomia a acestei tieri sfasiete de neintielegerile si discordiele fililoru sei, pre cari unu poporu cu principiia sanetósa nu le sacrificá nece macaru pentru cele mai estinse libertati; ci aceste merite nu potu se fia in atare mesura cualificate, in catu cu caderea lui se ne pierdemu orice sperare ulterióra in barbatii de statu ai Austriei, ca-ce déca acesti-a au cugetu seriosu a impacá corón'a unguresca cu imperiulu, voru scí negresitu, ca a incuvenientiá tóte pretensiunile unguuriloru insemna a instrainá pre tóte celelalte natiuni, si asia a face

\*) Vai de acelu ajutatú si de acei ajutati. Referintele.

\*) Laudate gura. . . .

érasii unu experimentu, cá tóte celea de pana acum, care astadi mane érasii o se cadia cu eclatu. Diurnalele unguerescii dar' numai indesiertu se entusiasma pentru uniunea reale a acestei tieri, de nu cumva au sperare, ca acést'a se póte face si fora a mai intrebá pre altii afara de unguri si secui, ca ce celialalti in catu le va stá in putere una data cu capulu nu voru vre se tréca marginile uniunei personale; nece macaru la casulu, candu dato sed non concesso acestu sacrificiu ar' aduce ou sene usiorari insemnate in sarcinele publice, ce din di in di devinu totu mai nesuportabile, si voru astepta dela regimu, cá se lucre intr'acóló, in catu diplom'a Leopoldina, acestu paladiu alu autonomiei, se se inlocuiesca cu alt'a mai corespundietoria recerentieloru presente. Ardelenii cu acést'a diploma in mana nu 'si voru uitá nece una data detoriele, ce le au facia cu imperialu, si intr'una dieta de tíera voru determina modalitatea dupa oare voru avé de a participa prin ablegatii sei in senatulu imperiulu recerutu din respectulu unitatei monarchiei si alu intereseloru comune. Acést'a e credinti'a nóstra politica in momentele de facia; si in consciinti'a dereptureloru ce avemu cá romani la sórtea acestei patrie ne semtimu securi in contr'a asorbirei nesatióse, ce din nou incep: a se lati si lungi in diurnalistic'a din Clusiu . . .

**UNGARIA.** Pest'a 2 Iuliu. Catu de mare credintia nutrescu ómenii pe aici pentru unu succesu bunu de impacare se póte vedé si de acolo, ca de comunu se apucara atatu privatii catu si diurnalele a provoca pe tóta lumea la astemperu si ordine, cá nu cumva animele escaltate se sternésca iritatiuni nemature in alte animi si se nutrésca opusetiuni la opulu croitu. — Cancelariulu c. Mailath s'a reintorsu la Vien'a.

R. D. Dr. Ioane Vancia, canonicu cu resolutiune prean. din 9 Iuniu e denumitu inspectoru scóleloru din dieceasa Oradiei m.

Romani din Ungari'a incepu a combina cu seriozitate stranutarile de susu si n'ar gresi, candu ar' cauta chiaru si in profundulu naturei loru, cá de timpuriu se 'si ocupe terenu pentru asecurarea drepturiloru politice nationale, ca cine bate, odata i se si deschide. — „Nullo modo ei concedimus viventibus nobis,“ dise Menumorutu catra ducele Arpad, candu cerea teritoriulu romaniloru, inse dupa cuvinte cá acestea se cere a fi si activu si atatu de nationalu, pe catu pretinde iubirea viatiei nationale.

**Serbii si Romanii** dupa „Serbobran“ s'au invoitu cu impartirea besericésca administrativa asia, cá in Versetiu si Timisióra se fia episcopi numai serbi, ér' in Caransebesiu se fia scaunulu unui episcopu romanu. Patriarchulu Masirevici a siediutu in Vien'a pana candu a mediulocitu aprobarea de cea mai mare parte a decisiuniloru congresulu de oatra respectivele dicasterii, cari se voru si aterne spre inalt'a placidare.

Pentru patriarchulu serbescu cerea o ordinatiune prin Ungari'a, cá cu convoirea lui titulu sei fia patriarchu, fora epitetulu: serbescu, prin urmare acum metr. de Carlovic e patriarchu gr. or. — Serbii se bucura de imperati'a dualistica, crediendu ca ér' voru da man'a cu ungurii, pentrucá se donésca besericesce, candu altii voru a domni politicesce preste romanii din Ungari'a. —

**AUSTRIA INFERIORA.** Vien'a 2 Iuliu. Se duce minune cate combinatiuni se mai facu si rescau pentru compunerea unui nou ministeriu; pana acum inse chiaru neoi despre c. Almasy nu se mai crede, ca va primi financiele, dar' min. de rebelu dn. Frank remane, cine soi de nu voru mai remané si altii pactandu. — Se crede ca déca, — atunci ministeriulu viitoru va fi federalisticu; noi inse suntemu Tom'a pentru astfelu de combinatiuni, precum suntemu si despre uniunea oancelarieloru. — Sesiunea senatulu imperialu se va fini oam pe la 15 Iuliu, candu va intra in activitate si curtea nóstra judecatorésca suprema; ér' scirea, ca senatorii ardeleni ar' fi gata a'si depune mandatele din caus'a noului evenimentu, e numai o scornitura malitiósa. —

Mai. S'a imperatulu se intórse dela Ischl in 2 Iuliu si indata chiamá la sine pe noii ministri c. Mensdorff, Eszterházy si Belcredi si pe d. de Schmerling, si acum se vorbesce, ca c. Belcredi nu s'ar multumi cu programulu, ce i s'a infaciosiatu pentru compunerea ministeriulu si cumca nu si-a aflu in ele terenu de ajunsu pentru aplecarea principialoru federalistice, prin urmare cris'a ministeriala inca totu dura. C. Mailath incepe a se cam intielege cu min. de Schmerling si „Botschfr.“ tiene, ca acést'a numai in forma divergésca dela principiale c. Mailath intru impacarea Ungariei.

Criso ne crise, in Austri'a man'a suveranulu e puternica si voi'a maiestatica va aflá o mesura parentésca, cu care se

se póta mesura multumire la tóte popórele. Regimulu austriacu a inscientiatu cabinetele, ca schimbarea ministeriala nu atinge intru nemicu politic'a esterna a Austriei. „Fr. Actiönär“ scie, ca Mai. S'a face o reductiune de armata de 100 mii pentru a crutiá 20 mil. din spese.

— **Unu ce literariu.** Bravii teologi rom. gr. cat. din Vien'a ér' esira in publicu cu activitatea s'a, ei scósera de sub tipariu 1-ulu tomu din „catehetic'a lui P. Iosifu Deharbe,“ unu opu de mare trebuintia mai vertosu pentru sufléteri, care cu 1 fl. 5 cr. se póte trage din seminariulu gr. cat. centralu la S. Barbara in Vien'a Schönlaterngasse Nr. 10 precum si dela ordinariatulu din Gherl'a si libreriulu Filtsch din Sibiu.

— Sub titulu „Sionulu Romanescu,“ foia besericésca, literaria si scholastica „esi si unu diurnalu besericescu in viati'a de multu dorita sub Redactiunea D. Dr. Gregoriu Silasi, a carui programu e fórté tolerantu: „Au nu unu tata este tuturor?“ Ne vomu mai reintórce la cuprinsulu lui.“ Pretiulu e 4 fl. pe anu, ésa de 2 ori pe luna in Vien'a.

## Cronica esterna.

Déca mai vremu se scimu, in ce stadiu se afla caus'a germano-dana, apoi ea nu a mai esitu din nevoile rivalitatii. Prusi'a si cam imultise armat'a in ducate si Austri'a cere cá numerulu trupeloru ocupatórie se se reduca celu multu la 10 mii, din caus'a speseloru; ér' Prusi'a pretinde, cá ducele de Augustenburg se parasésca duoatele in tempulu, candu se va tiené diet'a, cá se patrunda mai lesne cu planurile s'ale de a-si luá partea leului din ele.

**FRANCIA.** Parisu 29 Iuniu. Imprumutat'a visitare a floteloru angle si france si prescirea, ca la Cherburg se va faoe revista mare in Septembre sunt semne de aliantia a acestoru dóue poteri in caus'a americana or si europeana, cum se va vedé mai tardioru. Intr'aceea regina Ispaniei Isabela inca a invitatu pe imp. Napoleon cu socia sa la o visita in St. Sebastianu pe lun'a viitória, semnu de apropiare. — Canrobert maresialulu napoleonisticu e denumitu s. comandantu garnisóneloru de Parisu. Principele Napoleon s'a mai reimpacatu cu imperatulu, incatu se crede, ca nu va parasi Parisulu, cum voise mai nainte.

In 1-a Iuliu se tienù o conferintia intre principele Metternich solulu austriacu si intre min. Franciei Drouin de Lhuys in caus'a Italiei. Celu d'antaiu dede asecurare, ca Austri'a nu s'a amestecatu in negociatiunile cu Papa, ér', catu privesce la ducatele Nord-albingice, Franci'a pretinde, cá se se intrebe poporulu despre sórtea viitóriului seu. Marchisulu Pepoli, care mediulocise inchaiarea conventiunii din 15 Sept. pentru Itali'a, veni érasii in Franci'a la Fontainebleau, si se crede, ca negociatiunile cu Rom'a ér' se voru incepe.

In **ITALIA** animele érasii se inversiunésca asupra Austriei sub preteostu, ca acést'a ar' impedeá cointielegerea cu Rom'a. Chiar' si in Padua Italiei austriace in diu'a macelului dela Solferino facura studentii ecscese (in 25, 26 Iuniu) cu strigate si demonstratiuni in contra Austriei. Se facura multe arestari, si in 28 se repetira ecscesele in catu spre sustinerea ordinei s'a ordonatu patrolarea pe strate.

In **RUSIA** boerimea polóna a inceputu a se intielege cu politic'a panslava a regimulu si s'a oferitu a colucrá la scopulu acést'a, ér' renumitul scriitoriu Alecsandru Herzen in diurnalulu seu „Kolopol (clopotulu)“ ce ese in Londonu, s'a indreptatu catra imperatulu cu o scrisóre, in care recomanda cá imperiulu slavicu se se intemeiese pe institutiuni democratice. Elu descopere tóte misieliile si abusurile burocratici rusesci precum si ale boerimii. In epistola sa trage luarea amente chiar' si a imperatului, ca indesiertu se nevoiesce a realisá ideile lui Petru I. (panslavismulu) déca nu va luá de ajutoriu libertatea de vorbire si ajutoriulu poporulu, ci va mai intrebuintiá carnificiulu reactiunii politianesci pentru su-grumarea progresulu si spiritulu modernu.

**GRECIA.** Regele Georgiu a redesehisu nóu'a camera nationala descoperindu, ca deficitulu e mare, detoriele multe si grele; apromite inse si reforme, redicarea institutiunei si decentralisarea in administratiune si viati'a comunale. Una conjuratiune are in frunte pe albanesulu Caplambeg, care vrù a face in Turci'a invasiune a la Soanderbeg, inse fugi si din complici se totu arestésca. Se prinse si elu.

In **Alecsandri'a** din Egiptu a seceratu colera in 1 Iuliu 184 de persóne, ér' in Cairo 214, ea amenintia a intrá si in Itali'a, unde s'a redicatu carantina (contumacia) in contra ei.

Domnule Redactoru! Directoratul asociatiunii nationale din Aradu isi descoperi in publicu ferbintea dorinta pentru o uniformitate in ortografi'a noastră. Dvóstra inca ati publicatu actele privitoare la acésta tréba in Nr.ii 46 si 47 ai Gazetei. Noi negutiatorii de candu amu vediutu oa in Tiér'a romanésca inca au inceputu se scrie cu litere latinesci, ne purtamu catastichele si corespondintiele totu asié; numai nu prea scimu de ce ortografi'a se ne tienemu, pentruca noi nu o invatiamu din gramatica, ci numai din gazete si din calindarie; apoi eata ca in „Trompet'a“ scrie unu felu, in „Monitoru“ altu felu, in Gazeta si „Telegrafulu“ altfelu si in „Concordi'a“ earasi cam altfelu. Acusia noi de care se ne tienemu? Dupace a hotaritu adunarea tienuta aici in 1862, cugetámu ca de aci nainte toti voru scrie asemenea; inse nu este asia tréba\*). Déca oei invatiati nu se invoiescu intre sine, cum se putem noi scrie regulatu? De esemplu adica de pilda, in dilele acestea ni s'au impartitu doua foi, un'a dela onorata directiune a gimnasiului, eara alt'a dela on. directiune a scóleloru normale. In cea dintai sta tiparitu: **Essaminiloru, rumanescu, clasificatiunile, incheierea, citi.**

In a doua dia potri va sta: **Esamenele, romana, confesiunea, reseritena, inchiare, inchiaia, clasile, din oari\*\*), ceti.**

In Brasiovu sunt pana acum vréo optu profesori si totu atati invatiatori. Ar fi o mare minune, d'aca pe catu se imultiescu invatiatii, pe atata ne-amu incurca mai tare in trébile limbei nóstre; pentru ca óre ce voru dice apoi alte neamuri despre limb'a romanésca? Ai Dvóstra s. c. l.

Brasiovu 3 Iuliu c. n.

Patru negutiatori.

### Computu publicu

scosu din protocolulu de perceptiuni si erogatiuni:

Perceptiune: Restulu dela computulu trecut	13 fl. 52 cr.
15 Febr. dela Alesandru Baritiu, Iustin'a Popescu, Vasiliu Ciurileanu, Ioane Munteanu, cate 1 fl.	4 fl. — cr.
19 Febr. dela Ioane Dombradi, jude proc. 2; 20 Febr. Toth Károly 3; 21 Febr. Nagy Miklos 1, cu totii	6 fl. — cr.
27 Febr. prin d. Leone Baritiu venitulu curatu alu balului	32 fl. 34 cr.
6 Mart. prin Ioane Groze pretiulu bileteloru — Dr. Ioane Ratiu 2; 8 Mart. Iosifu Finou 5; Th. Siandoru din Cuiesdu 3; Basiliu Popu de Harsianu 2, cu totii	12 fl. — cr.
8 Mart. Georgiu Damianu, Georgiu Rose'a, Georgiu Cepoiu din Petrosieni, Sevastianu Popescu, Ioane Vosg, Phil. Plastea, Ioane Turcu, Ioane Galu, Basiliu Ciobanu, Dem. Boeriu, Lazaru Piposiu si Gedeonu Blasianu, cate 1 fl.	12 fl. — cr.
8 Mart. Elia Vlas'a, canonicu 5; 21 Mart. Dr. Tincu 1	6 fl. — cr.
5 Ian. Dela fondulu de lectura a dameloru rom. din Turda din detori'a de 19 fl. 39 cr.	14 fl. — cr.

Sum'a 117 fl. 86 cr.

Erogatiuni: 6 Mart. Ioane Campeanu a primitu 10; Ioane Petricasiu 10; Samsonu Ratiu 8; Petru Suciú 8 fl.; 19 Mart. Demetriu Truti'a 10; 26 Mart. Georgiu Vlas'a 10 fl., postporto 18 cr., cu totii	56 fl. 18 cr.
10 Apr. Ludovicu Grauru 8; Iacobu Tatu 2; Ioane Vlas'a 10 fl., postporto 18 cr., cu totii	20 fl. 18 cr.
4 Maiu. Iacobu Tatu	6 fl. — cr.
9 Iuniu. Ioane Petricasiu 6; Georgiu Vlas'a 6; Demetriu Truti'a 6 fl., postporto 18 cr., cu totii	18 fl. 18 cr.

Sum'a 100 fl. 54 cr.

Tragundu din perceptiune 117 fl. 86 cr.  
erogatiune 100 fl. 54 cr.

remane in cas'a comitetului unu restu de 17 fl. 32 cr. v. a.

\*) Ma in Gazeta e cam asia, numai ne lipsescu semne, apoi gramatic'a D. can. Cipariu, de care ne tienemu, fú recomandata, Ddloru, de Asociatiune. R.

\*\*) Dela Caries, carietes, adica cari, carii strica lemnulu?

la care adaugndu si restulu detoriei de 5 fl. 39 cr., ce are acestu fondu la fondulu de lectura alu dameloru, statulu activu remane sum'a de 22 fl. 71 cr. v. a.

Turd'a 12 Iuniu 1865.

Ioane Antoneli.

Nr. 205.

2-3

### Escriere concursuala.

Fiinduca la gimnasiulu gr. cat. de aici cu inceputulu anului scolaru 1865/6 se va deschide si a III-a clasa, mai sunt de lipsa inca doi profesori din nou a se aplica.

Pentru ocuparea acestoru doue posturi profesoralu se escrie concursu pana in 10 Augustu a. c.

Cu postulu profesoralu este sistemisatu unu salariu anuale de 600 fl. v. a. si cortelu naturale ori 60 fl. v. a. bani de cortelu.

Doritorii de a capata aceste posturi voru tramite concursurile sale pana la tempulu prefiptu legitimanduse cu atestate:

1. Despre purtarea morale si politica, apoi despre etate si confesiune.

2. Cumca au deplina cunoscintia a limbei romane.

3. Cumca posedu calitatile recerute pentru atare postu.

La aceste posturi se voru preferi dintre concurenti aceia, cari voru dovedi ca au facutu anii de proba cu bunu succesu.

Concursele astu modu instruite au se incurga sub adres'a: „Presidiulu comitetului administratoriu de fondurile scolare granitiere din districtulu Naseudului, in statiunea Naseudu“ multu pana la tempulu prefiptu, ca-ci mai tardiu nu se voru potea consider.

Comitetulu fonduriloru scolare din districtulu Naseudului.

Naseudu in 7 Iuniu 1865.

Gregoriu Moisi m. p.,  
vicariu eppescu foraneu.

20-1865.

2-3

### Escriere de concursu.

In comun'a baiesca Rosi'a, in comitatulu Albei inferioare in Transilvani'a, au devenitu vacanta statiunea de medicu primariu. Cu acésta statiune e impreunata una leafa annuala de 750 fl. v. a., intertentiune de unu calu in sum'a de 120 fl. v. a., bani de cuartiru in sum'a de 100 fl. v. a. si dreptu de pensionare.

Doritorii de a primi acésta statiune au a substerne cererile lor documentate — in cari e a se atesta sciinti'a celoru trei limbí patriotice — pana in finea lunei lui Septembre 1865 la directiunea fondului comunale baiescu.

Abruda in 6 Iuniu 1865.

Dela directiunea fondului comunale baiescu.

Nr. 476 — 1865.

2-3

### CONCURSU.

In prediulu comunei opidane *Resinari*, la *Riusadului*, a devenitu vacanta statiunea de invetiatoriu la scól'a filiala de acolo, spre ocuparea carei'a se publica prin acésta concursu.

Cu acestu postu este impreunatu unu salariu anuale de 126 fiorini v. a.

Competintii au a-si tramite cererile la oficiulu subsemnatu (post'a Sibiiu) provideute cu dovedile de lipsa despre harnici'a loru celu multu pana in 25 Iuliu st. n. a. c., pentru ca cererile sosite mai tardiu nu se voru poté luá in considerare,

Resinari, 20 Iuniu 1865.

Oficiulu opidanu.

### Pretturile bucateloru in piati'a Brasiovilui.

(Mesur'a se ia in galet'a de Ardélu, din care doua facu trei mesure austriace.)

Iuliu 7 n. 1865.

Gráu curatu galeta 6 fl. 15 cr., de midilocu 5 fl. 31 cr., amestecatú 4 fl. 62 cr. —

Secara 3 fl. 60 cr., Papusioiu (cucurusu) 4 fl. 20 cr., Ordiu 3 fl. 30 cr., Ovesu 2 fl. 40 cr., Cartofi — fl. — cr.

Cu Nr. viitoriu incetése abonamentulu pe sem. I si numai la noii prenumeranti se va mai tramite foile aceste. Ne rogamu se grabiti cu prenumerarea, ale carei conditiuni se afla in frontea Gazetei.